

FACTSHEET

december 2022

Amerikaanse rivierkreeften in de Krimpenerwaard

Amerikaanse rivierkreeften zijn uitheemse kreeften die van oorsprong niet voorkomen in Europese ecosystemen. Tegenwoordig is dat anders. Onder andere in de Krimpenerwaard komt deze kreeftensoort in zeer grote aantallen voor. De exoot verstoort het natuurlijk evenwicht van flora en fauna.

Voorkomen

Sinds 2020 brengt het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard jaarlijks in beeld waar en welke uitheemse rivierkreeften voorkomen in het werkgebied en in welke aantallen. Bij dit jaarlijkse onderzoek wordt ook bekeken of de exoten zich uitbreiden of verspreiden naar andere leefgebieden.

Belangrijkste conclusies regionale kreeftenmonitoring:

- ◆ In de Krimpenerwaard komt vooral de **rode Amerikaanse rivierkreeft** voor, daarnaast ook de **gevlekte** en de **gestreepte** Amerikaanse rivierkreeft (in 2020 is ook de **geknobbelde** Amerikaanse rivierkreeft aangetroffen).
- ◆ De kreeften komen voor in heel de Krimpenerwaard, de meesten in het midden van het gebied.
- ◆ De metingen wijzen op een vergroting van de verspreiding van deze uitheemse rivierkreeften.

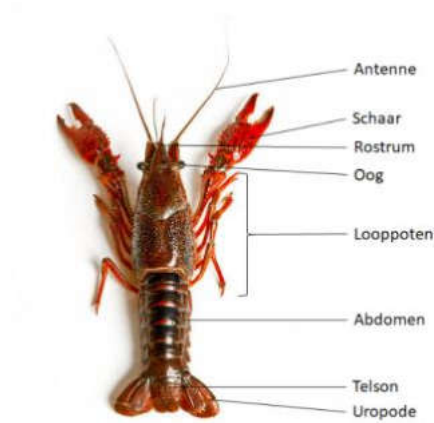

Meer informatie staat in de volledige onderzoeksrapportage op de website van het hoogheemraadschap onder kreeftenmonitoring [2020](#), [2021](#) en [2022](#).

Herkomst

In Nederland komt van oorsprong de Europese rivierkreeft voor. Deze kreeftensoort is inmiddels uitgestorven als gevolg van de kreeftenpest, een ziekte die is meegekomen met de introductie van uitheemse rivierkreeften uit Mexico en het zuiden van de Verenigde Staten. In 1973 zijn in Spanje voor het eerst exotische rivierkreeften uitgezet ten behoeve van lokale visserij. Verdere verspreiding geschiedt zowel op eigen kracht als via transporten en uitzetten in en ontsnappen uit vijvers en aquaria.

Schematische weergave anatomie
rivierkreeft
Foto: Pixabay

Vestiging

In Nederland handhaven uitheemse rivierkreeften zich goed. Ook in gebieden waar voorheen de Europese rivierkreeft niet voorkwam, bovendien in veel hogere dichtheden. De vestiging van deze nieuwe grazer / predator / concurrent heeft effect op de aquatische leefgemeenschap en vormt een risico voor verschillende (beschermde) plant- en diersoorten.

Habitat

In Nederland gedijen de uitheemse rivierkreeften in veenweidegebieden en laagveenlandschappen. In een leefomgeving met hoge fosfaatbelasting en snelgroeiende waterplanten komen meer kreeften voor. In een leefomgeving met brede rietoevers, kouder water (kwel) en een laag zuurstofgehalte komen minder uitheemse rivierkreeften voor.

Levenswijze

Voedsel: alleseters, planten, dieren, organisch materiaal

Voortplanting: 1 à 2 legfels (400 stuks) per jaar, jongen worden geboren in de winter en groeien op onder de staart van vrouwtjes

Levensduur: 1-1½ jaar, in warmere gebieden 3-4 jaar

Grootte: jongkreeften 6 cm (herfst), volwassen kreeften 8-14 cm

Effecten

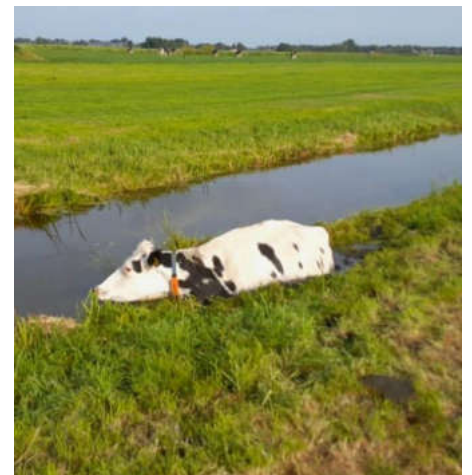
Over de effecten van uitheemse rivierkreeften is al het nodige bekend. STOWA (het kenniscentrum van waterbeheerders in Nederland) meldt in het [factsheet rivierkreeften](#) onder meer de volgende effecten op de omgeving:

Waterleven → Door vraat- en graafgedrag wordt de watervegetatie negatief beïnvloed. Dit heeft een negatief effect op het overig waterleven.

Baggeraanswas en oeverstabiliteit → Door graafgedrag komt extra grond terecht in het water en kan de stabiliteit van oevers worden aangetast.

Water- en landgebruikers → Bovengenoemde effecten hebben gevolgen voor water- en landgebruikers zoals:

- Agrariërs → veiligheidsrisico's voor vee, veedrenking en landbewerking
- Recreanten → negatieve beleving, risico's voor onder meer zwemmers en hondenuitlaters
- (sport)vissers → aangetaste visstand, afgenomen visplezier (kreeft i.p.v. vis aan de haak)

Effecten in de Krimpenerwaard

landbouw

In de Krimpenerwaard vormt de kreeftenpopulatie (tientallen miljoenen) een ernstige plaag voor eigenaren van (landbouw) grond. Doordat de kreeften hopen en lange gangen graven, verzakt de grond en kunnen oevers instabiel worden. Hierdoor ontstaan gevaarlijke situaties voor vee en landbewerking, risico's van grondverlies door afkalving en extra kosten voor herstel- en baggerwerkzaamheden.

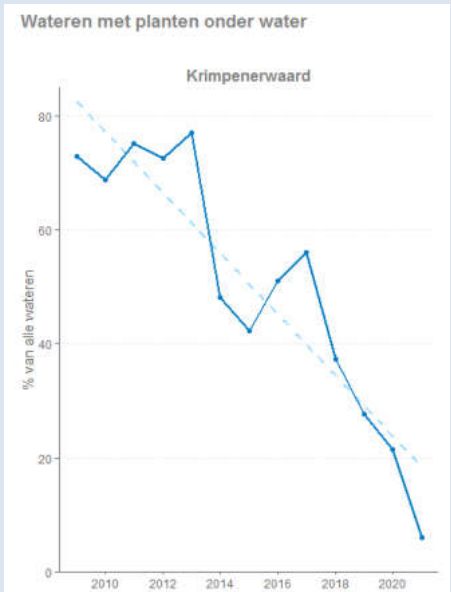
natuur

Amerikaanse rivierkreeften zijn veelvraten die zich snel voortplanten. De explosieve groei van de kreeftenpopulatie bedreigt de biodiversiteit en de natuur in de Krimpenerwaard. De natuurontwikkeling wordt tenietgedaan; leeg- en kaalgevreten sloten zijn stil en levenloos.

water

Waterplanten hebben een sleutelrol in het onderwaterleven. Ze zorgen voor de productie van zuurstof in het water en vormen een leefgebied voor vissen en andere waterdieren. In de Krimpenerwaard is de hoeveelheid waterplanten in de afgelopen jaren sterk afgenomen. Ondergedoken waterplanten komen nauwelijks meer voor. Vermoedelijk door toedoen van de uitheemse kreeften. Het verdwijnen van waterplanten leidt tot achteruitgang van de waterkwaliteit en schaadt de parameters van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard constateert dat de laatste jaren opvallend veel blauwalg aanwezig is in delen van de Krimpenerwaard. Hoeveelheden die niet bekend zijn uit eerdere jaren. De inschatting is, dat het verdwijnen van waterplanten de groei van deze algen in het verleden remde en dat nu niet meer doet.

De opmars van uitheemse rivierkreeften schaadt zowel de overheidsinzet voor water en natuur als de inzet door agrariërs in het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Door de achteruitgang van natuur en waterkwaliteit worden de beoogde doelen waarschijnlijk niet gehaald.

Oplossingen

Landelijk is verkend met welke aanpak de kreeftenpopulatie kan worden teruggedrongen. Hieruit komt als kansrijk naar voren:

- ♦ **Verbeteren watersysteem** → Regulatie kreeftenpopulaties stimuleren via systeemgerichte maatregelen door veerkracht en robuustheid van het ecosysteem te vergroten. Een robuust watersysteem bevat voedselarm water, is gevarieerd ingericht en toegankelijk voor vis en heeft daardoor een gevarieerde begroeiing en dierenleven.

In de Krimpenerwaard gebeurt dit al via de ontwikkeling van ruim 2200 hectare van het Natuurnetwerk Nederland, via Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Mede als gevolg van grote historische fosfaatbelasting is het de verwachting dat dit pas op lange termijn leidt tot een veerkrachtig en robuust watersysteem.

- ♦ **Actief wegvangen** → Bijvoorbeeld door a) muskusratten-bestrijders, b) inzet beroepsvissers en publieke rivierkreeft-vangers, c) alternatieve vangtuigen.

Deze aanpak is noodzakelijk om op korte termijn de kreeftenpopulatie te verkleinen. Uit modelberekeningen en praktijkervaringen elders komt naar voren dat actief wegvangen kan leiden tot herstel van de watervegetatie. Bureau studies geven aan dat ook de maatschappelijke baten opwegen tegen de maatschappelijke kosten van actief wegvangen.

Lokale wegvangproef

Sinds 2021 voert het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard samen met Provincie Zuid-Holland een meerjarige proef uit in de Krimpenerwaard. Met de praktijktest worden de mogelijkheden, effectiviteit en haalbaarheid onderzocht van het intensief wegvangen van uitheemse rivierkreeften. Begin 2023 volgt duidelijkheid over de mate van wegvang-inspanning die nodig is voor het herstel van watervegetatie.

Juridische kaders

Sinds januari 2015 is de [Europese verordening invasieve exoten](#) van kracht. Invasieve exotische planten en dieren die volgens de EU een bedreiging vormen, staan op de [Europese Unielijst](#). Het doel van de verordening is het tegengaan van verdere verspreiding van soorten die in Europa zorgen voor grote problemen. Handel en transport van deze soorten is verboden en bestrijden of beheersen is verplicht. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering hiervan ligt bij het Rijk. Hoewel het Rijk de verantwoordelijkheid voor een deel van de invasieve exoten aan de provincies heeft overgedragen, is het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) verantwoordelijk gebleven voor invasieve uitheemse rivierkreeften.

Visserijwet – Uitheemse rivierkreeften vallen onder de Visserijwet. Dit betekent dat alleen visrechthebbenden –meestal de perceeleigenaar– kreeften mogen vangen op het betreffende perceel. Dit mag niet worden uitgevoerd met beroepsvistuig. Visrechthebbenden mogen de kreeften doden en/of opeten, maar niet vervoeren en verplaatsen buiten het betreffende water.

Vrijstelling – Door een vrijstelling op de Wet Natuurbescherming is bevissing van uitheemse kreeften mogelijk gemaakt. Beroepsvissers mogen kreeften vangen als zij voor het betreffende water een machtiging of schriftelijke toestemming hebben, of het visrecht huren van de watereigenaar. Ook is toestemming nodig van de visrechthebbende (meestal de eigenaar van het water).

Overzicht van de zeven uitheemse rivierkreeften die in Nederlandse wateren met stabiele populaties voorkomen. Bron: STOWA. Foto's: Fabrice Ottburg.

Naam: Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft <i>Faxonius limosus</i> (Raffinesque, 1817) Herkomst: Noord-Amerika Sinds: 1968	Naam: Marmerkreeft <i>Procambarus fallax</i> cf. <i>virginialis</i> (Hagen, 1870) Herkomst: Noord-Amerika Sinds: 2004	Naam: Rode Amerikaanse rivierkreeft <i>Procambarus clarkii</i> (Girard, 1852) Herkomst: Noord-Amerika Sinds: 1985	Naam: Turkse rivierkreeft <i>Pontastacus leptodactylus</i> (Eschscholtz, 1823) Herkomst: Oost-Europa – Azië Sinds: 1977
			
Naam: Californische rivierkreeft <i>Pacifastacus leniusculus</i> (Dana, 1852) Herkomst: Noord-Amerika Sinds: 2004	Naam: Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft <i>Faxonius virilis</i> (Hagen, 1870) Herkomst: Noord-Amerika Sinds: 2004	Naam: Gestreepte Amerikaanse rivierkreeft <i>Procambarus acutus</i> (Girard, 1852) Herkomst: Noord-Amerika Sinds: 2002	
			

Landelijke aanpak

In veel gebieden in Nederland worden de negatieve effecten van uitheemse rivierkreeften ervaren. Daarom is een landelijk platform opgericht om de kreeftenaanpak te organiseren. Als eerstverantwoordelijke partij trekt het ministerie van LNV de landelijke aanpak. Deze richt zich op drie sporen:

- ◆ Verdere verspreiding zoveel mogelijk voorkomen
- ◆ Weerbaar maken watersystemen, zodat kreeften minder kunnen voorkomen en/of minder schade kunnen aanrichten
- ◆ Gericht bestrijden van al aanwezige kreeften

Vertraging - Ook de verkenning van juridische knelpunten en oplossingen is onderdeel van de landelijke aanpak. Mede als gevolg van discussie over de (financiële) verantwoordelijkheid is op dit moment de landelijke aanpak ongeveer een jaar vertraagd.

Aanpak tot nu toe

Tot op heden kiest het ministerie van LNV ervoor om commerciële kreeftenbevissing door de beroepsvisserij in te zetten als beheersmaatregel. Deze maatregel is ingezet in 2016. Alleen beroepsvissers die officieel geregistreerd zijn bij LNV mogen kreeften vangen en verhandelen. Zij mogen uitsluitend beroepsvistuig (zoals kreeftenkorven en -fuike) gebruiken.